

87. ▶ PERLROTT CSABA VILMOS 1880-1955)

Őszi utca Nagybányán, 1909

Olaj, vászon, 69x81 cm
Jelezve jobbra lent: Perlrott Csaba 909

Kezdő ár: 20 000 000 Ft / 64 309 EUR
Becsérték: 35 000 000 – 50 000 000 Ft
Estimated value: 112 540 – 160 772 EUR

1. Henri Matisse műterme, balra Perlrott Csaba Vilmos profilból, 1909

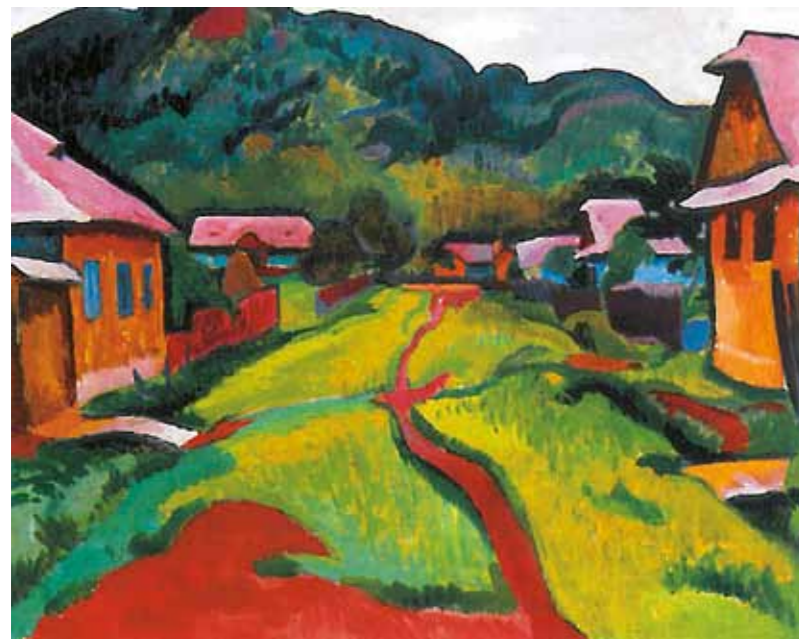

2. Leo Stein gyűjteménye első darabjaival, 1904

A Magyar Nemzeti Galériában 2006-ban rendezett rendezett *Magyar Vadak* tárlat sikerét követően 2008-ban és 2009-ben Franciaország három városában okozott nagy feltűnést a Fauves Hongrois turné. A nemzetközi szintre való bekerülés egyik legnagyobb nyertesének éppen a most kalapács alá kerülő tájkép festője, Perlrott Csaba Vilmos bizonyult. A Cérét városát elborító plakátdőn és a fauvizmus bölcsőjében, Collioure-ban, a tengerparti éttermek reklámhordozóként funkcionáló tálcapapírain egyaránt a tárgyalt művünk kisebb méretű párdarabja, a *Nagybányai utca* című Perlrott tájkép díszelgett. A francia körút utolsó állomásán, Dijonban is Perlrott egyik festménye, szuggesztív önarcképe invitálta a kiállításra a környék közönségét a helyi autóbusszoktól a városi city-light-okon át a pályaudvar gigantikus óriásplakátiáig, de Perlrott

szobros önportréjával Párizs utcáira is jutott egy megapozszter. Ezzel beigazolódni látszott annak jogossága, hogy a most már "magyar Vadak"-ként kanonizálódott festők közül Czobél és Berény mellett miért Perlrott Csaba Vilmos szerepét emelte ki leginkább a katalógus. Talán már a franciaországi bizonyító erejű bemutatkozásnak köszönhető, hogy Perlrott alkotásaira a nemzetközi műtörténész szakma is felfigyelt. Gertude Stein és testvérei tevékenységét feldolgozó vándorkiállításra (San Francisco MoMa, Grand Palais, Párizs, Metropolitan Museum, New York) is beválogatták. Mindezt megelőzően 2010 november végén, a brüsszeli városházán nyíló *Dialogue du fauves* című, Magyarország Európai Unió sörös elnökségét reprezentáló kiállításon is szép számmal szerepeltek Perlrott fauve-os alkotásai.

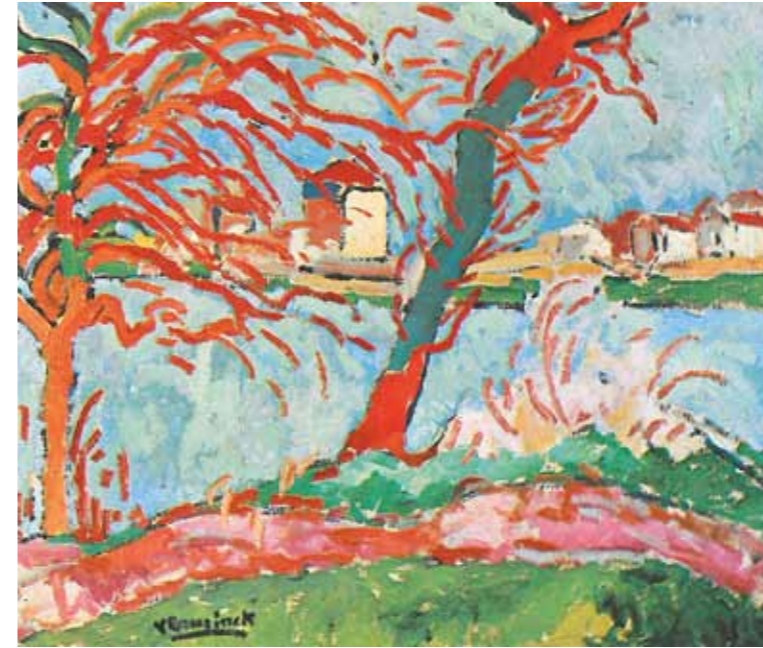
Perlrott az Iványi Grünwald Béla mellett végzett nagybányai tanulmányok után 1906 decemberében érkezett Párizsba. A francia fővárosban tanuló honfitársaihoz hasonlóan több magániskolában is megfordult, így látogatta a nagyhírű Académie Julian, a Grande Chaumiére-t és a Colarossit is. Itt ismerkedett meg Leo Steinnel, a később híressé vált amerikai író Gertrude Stein fivérével, kitől meghívást kapott azokra a legendás, szombat esti összejövetelekre, melyeket az amerikai testvérpár modern gyűjteményét reprezentáló, rue de Fleurus-on berendezett lakásán tartottak. Ekkor ismerkedett meg többek között későbbi mesterével, Matissezal és Picassóval is. Leo Stein révén tehát eljutott az akkori progresszív élvonal legemblematikusabb alakjaihoz, így Perlrott egyike lehetett azoknak, akik 1908 januárjában létrehozták az Académie

3. Bornemisza Géza: A Veresvíz utca Nagybányán, 1910 körül, magántulajdon

4. Tihanyi Lajos: Kis tájkép, 1909. Janus Pannonius Múzeum, Pécs

5. Perrott Csaba Vilmos: Nagybányai utca, 1909. magántulajdon

6. Georges Braque: L'Estaque-i táj, 1906. magántulajdon

7. Maurice de Vlaminck: Bougival falu, 1906. magántulajdon

8. Henri Matisse: A Fontainebleu-i erdő, 1909. magántulajdon

Matisse-t, s emlékei szerint a mester legkedvesebb tanítványai közé tartozott. Ez minden bizonnyal így is lehetett, hiszen Matisse-szal már az előző évben szoros kapcsolatban állt. Bornemisza Géza visszaemlékezése szerint Matisse vitte be Perrottot a Salon d'Automne-ba, ahol ezt követően nem csupán rendszeres kiállító, de sociéter is lett. Bár korábban szerepeltették műveit a Salon des Indépendants tárlatain is, de csak a Salon d'Automne-ban nyílt lehetősége arra, hogy két magyar festőtársát, Czöbél és Berényt követően ő is Matisse-ék csoportjával, a fauve-okkal egy teremben állíthasson ki. A korabeli francia kritikákban többször felbukkan neve, Jean Puy például 1907-ben már egyenesen a fauve-ok élvonalához csatlakozók között említette meg.

Az eseménydús párizsi évek alatt továbbra is Nagybányán töltötte a nyarakat. Őszi utca című festménye ebben a pezsgő időszakban, a párizsi élmé-

nyeken és művészi tapasztalatokon átszűrten, 1909 őszén született. Ezzel pontosan egy időben, mintha már történelmi távlatból szemlélve írta volna meg emlékeit az egy-két évvel korábbi eseményekről a nagybányai festőkolónia krónikása, Réti István:

„A francia művészet legutolsó hullámcsapása, amely a Gauguin, Van Gogh, Matisse, Manguin neveit vetette főlészre, egyszerre Nagybányán is érezhető lett. Előbb mint Magyarországon bárhol. Budapestet sem véve ki, először itt okozott kavargást a fiatal lelkekben. 1906-ban Czöbel, utána Frim, a következő években Perrott, Ziffer, Mikola is rövid ideig, aztán Boromisza, Bornemisza stb. jöttek haza az új irány kiforratlan ígérel és idegenszerű, de mindenesetre érdekes művészetével.”

Perrott Nagybányán természetesen már nem a kolónia alapítójának szellemében dolgozott, tárgyalt művükön is egyértelműen érvényesül a néhány évvel korábban Budapesten látott retrospektív

Gauguin kiállítás, a Párizsban töltött évek, elsősorban a fauve-ok és a Matisse iskola hatása, hiszen a kép éppen abban az időszakban készült, amikor Perrott Matisse műtermében dolgozott. Nagybánya mégis fontos, permanens bázist jelent Perrott életművében, még akkor is, ha ekkor már Kecskemét felé kacsingat, vagy éppen Párizshoz köti tevékenysége. Nagybánya bányászházainak harsogóan üde, színes koloritja fauve palettájával analóg témát szolgáltatott számára, így számos hasonló témájú műve született ekkoriban. Talán éppen Nagybányához való ragaszkodása miatt nem lett a Nyolcak tagja, holott stílusa és elsősorban a csoport vezérével, Kernstokkal való kapcsolata révén helye lett volna a fiatal társaságban.

„Emlékszel huszonnyolc év előtt [1908] a rue Falguiereben? Milyen szép és bizakodó kis társaság éltünk ott. Berény Róbert, Czöbel Béla, Bornemisza Géza, Orbán Dezső, Mennyi szép kép született

meg tőlük. És emlékszel Matisse-ra, a mesteredre és a Stein testvérekre?” – írta Kernstok Károly a Tamás Galériában rendezett Perrott gyűjteményes kiállítás katalógus-előszavában. Perrott egy éppen 28 évvel korábban, Kernstoknak címzett – akkor még szigorúan magázódó – levelében egy nagyszabású kiállítás ötletéről kérdezte idősebb festőtársát, melyen a Párizst járt fiatal festők, valamint Kernstok és Rippl-Rónai elsőízben közösen mutatkoztak volna be Matisse-szal és Picassóval. A terv nem valósult meg, de egy hasonló vállalkozáson, a Bölöni György-féle 1909-es ú.n. MIÉNK vidéki körúton már együtt mutatták be műveiket azok, akik később Nyolcak néven váltak a modern magyar piktúra élharcosaivá és ekkor még Perrott művei is az övéikkel együtt voltak láthatók. Talán Perrott is kapott felkérést, hogy csatlakozzon a Nyolcakkhoz, s elképzelhető, hogy erre utal egy sokat idézett levele, melyben arról ad tájékoztatást, hogy nem vesz részt a "keresők" kiál-

lításán, mert egy másik társasághoz lép. A Nyolcak csoportjához nem csatlakozott, de művei több ízben szerepeltek a Nyolcakkal együtt idehaza, például a Művészház kiállításain és külföldön egyaránt. Hogy tárgyalt művünk bemutatásra került-e ezeken a tárlatokon, még nem tudjuk, hiszen egyelőre egyéni kiállításairól is keveset tudunk, de a mű reprezentív mérete miatt valószínű, hogy a kép kiállításra került. Az biztos, hogy Párizsban több helyen is kiállított ebben az időszakban, de a gyér, s gyakran félrevezető források, a szakirodalmi tévedések miatt még a kiállítóhelyek beazonosításával is bajban vagyunk. Így csak feltételezhető, hogy a korszak modern kezdeményezőinek, a fauve-oknak és Picassónak első felfedezőjeként tisztelt Berthe Weill szalonjában kiállított, ahogy azt több visszaemlékezésében is megemlíti Perrott, de a saját írásában és a szakirodalomban is tévesen szereplő Galerie Ashnur-ban rendezett tárlatáról is keveset tudunk.

Már a korabeli sajtóban és visszaemlékezéseiben is hibásan jelent meg egy másik kiállítóhely, a Galérie Sagot neve, ahol Perrott önálló kiállítására került sor 1911 januárjában. A galéria tulajdonosa az a Clovis Sagot volt, aki cirkuszi bohócként kezdte pályafutását majd Picasso egyik első sikeres kereskedőjévé vált, s barátságukat egy remek Picasso portré is megörökítette. Perrott is talán Picasso révén került kapcsolatba Sagot-val, s bár csupán grafikai művei szerepeltek a rue Lafitte-en rendezett tárlaton, Sagot ma kissé szokatlanul tűnő hirdetését most is érdemes idézni:

„2500 %-os haszon! Befektetők! Vegyenek művészetet! Amiért ma 200 Franc-t fizet, tíz év múlva 10.000 Franc-t ér majd. Megtalál minden fiatal művészt a Clovis Sagot Galériában, rue Lafitte 46.”

BARKI Gergely

